

Journal of Child, Literature and Language Education – JCLLE

<http://dergipark.gov.tr/ceded>

Received date: 24.06.2019

Accept date: 27.06.2019

Poetry World of Poet Hüseyin Alacatlı who is from Refahiye*

Mahmut Abdullah ARSLAN**, Tacettin ŞİMŞEK***

Abstract. Hüseyin Alacatlı, a writer, a poet and an academician was born in Refahiye in 1967. Alacatlı, who died in Erzurum in 2002, wrote papers especially in the fields of poetry, essay and story. Since 1987, he wrote his poems and articles for important periodicals of the terms such as Turkish National Education and Dergah. In the Tanzimat period, he prepared some novels among the classics for publication. He earned his MA and Ph.D. from the Department of New Turkish Literature Education. This study investigates Alacatlı's poem, the form and content features of his poems, his themes and images in the poetry field. The concepts such as travel, love, child, sadness, evening, loneliness, death, mirror and mother will be explored in his poems. Alacatlı's poetic thoughts, his understanding of poetry will be searched on the texts and the main sources in which his poetry is nurtured will be under research with this study. The sole poetry book of the poet Alacatlı, 'Harflerin Ülkesi' with its four chapters, will be evaluated through document analysis from the qualitative research methods.

Keywords: Hüseyin Alacatlı, poetry, form, content, image. negative.

* This study is an improved version presented as an oral statement in the Symposium on Refahiye Research, which titled "Poetry World of Poet Hüseyin Alacatlı who is from Refahiye".

**^{ID} Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Education, Turksih Education, Erzincan, Turkey; maarslan@erzincan.edu.tr

***^{ID} Atatürk University, Kazım Karabekir Faculty of Education, Turksih Education, Erzurum, Turkey; tacettinsimsek@atauni.edu.tr

Refahiyeli Şair Hüseyin Alacatlı'nın Şiir Dünyası *

Mahmut Abdullah ARSLAN**, Tacettin ŞİMŞEK***

Öz. Şair, yazar ve akademisyen Hüseyin Alacatlı, 1967'de Refahiye'de doğdu. 2002'de Erzurum'da hayata veda eden Alacatlı, özellikle şiir, deneme ve hikâye türlerinde metinler kaleme aldı. 1987'den itibaren başta Millî Eğitim ve Dergâh olmak üzere dönemin önemli dergilerinde şiir ve yazıları yayımlandı, Tanzimat Dönemi klasikleri arasında yer alan bazı romanları aslına uygun olarak yayıma hazırladı. Yeni Türk Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora öğrenimi gördü. Bu çalışmada, Alacatlı'nın şiir dünyası üzerinde durulmuş, şiirlerindeki biçim ve içerik özellikleri, işlediği temalar ve ürettiği imgeler irdelenmiştir. Şairin metinlerinde karşılaşılan yolculuk, aşk, çocuk, hüzn, akşam, yalnızlık, ölüm, ayna, anne gibi kavramlar araştırılmıştır. Alacatlı'nın poetik düşüncelerini dile getirdiği metinler üzerinde durulmuş, şiir anlayışı tespit edilmiştir. Şiirinin beslendiği ana kaynaklara vurgu yapılmıştır. Şair Alacatlı'nın dört bölümden oluşan tek şiir kitabı Harflerin Ülkesi, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Hüseyin Alacatlı, şiir, biçim, içerik, imge.

* Bu çalışma, Refahiye Araştırmaları Sempozyumu'nda sunulan "Refahiyeli Şair Hüseyin Alacatlı'nın Şiir Dünyası" isimli sözlü bildirinin geliştirilmiş halidir.

**^{ID} Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, Erzincan, Türkiye; maarslan@erzincan.edu.tr

***^{ID} Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, Erzurum, Türkiye; tacettinsimsek@atauni.edu.tr

1. Giriş

Prof. Dr. Şerif Aktaş ve Arş. Gör. Hüseyin Alacatlı, Refahiye'nin yetiştirdiği akademisyenlerdendir. Kader, bu iki akademisyeni, aynı üniversitenin aynı fakültesinde (Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi) aynı bölüm ve ana bilim dalında (Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi) danışman hoca ve doktora öğrencisi olarak buluşturmuştur.

Alacatlı, *Behçet Necatigil'in Radyo Oyunları* konulu yüksek lisans çalışmasını tamamladıktan sonra *1886-1901 Arası Türk Hikâyesi: Yapı ve Tema Hususiyetleri* başlıklı doktora tezine Prof. Dr. Şerif Aktaş yönetiminde başlamış, ancak Aktaş'ın 1997'de Kazakistan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'ne görevli olarak gönderilmesi sonucu, Prof. Dr. Osman Gündüz'le devam etmiştir.

2. Alacatlı'nın Hayatı

Şair, yazar ve akademisyen Hüseyin Alacatlı, 13 Şubat 1967'de Erzincan'ın Refahiye ilçesinin Alacaatlı Köyü'nde doğdu. Babasının memuriyeti nedeniyle dört yaşından itibaren Türkiye'nin çeşitli yörelerini görme ve buralarda yaşama imkânı buldu. Ağrı-Tutak'ta başladığı eğitim hayatına Ankara, Van ve İstanbul'da devam etti. Alacatlı, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'nden 1989'da mezun oldu. Aynı yıl Isparta-Yalvaç Atatürk Lisesi'ne edebiyat öğretmeni olarak atandı. 1992'de İstanbul'da askerlik görevini tamamladıktan sonra Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'ne Araştırma Görevlisi olarak girdi.

Doç. Dr. Banıççek Kırzioğlu'nun yönetiminde 1994'te tamamladığı *"Behçet Necatigil'in Radyo Oyunları"* konulu yüksek lisans çalışmasından sonra, hemşehrisi Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın yönetiminde başladığı *"1886-1901 Arası Türk Hikâyesi Yapı ve Tema Hususiyetleri"* konulu doktora tezini Prof. Dr. Osman Gündüz'le sürdürdü. Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın editörlüğünde Osman Gündüz ve Yakup Çelik'le birlikte İlköğretim 6, 7, 8. Sınıflar için Türkçe ders kitabı yazım komisyonunda görev alan Hüseyin Alacatlı, Giritli Ali Aziz Efendi'nin *Muhayyelât-ı Aziz Efendi*, Ahmet Mithat Efendi'nin *Dürdane Hanım ve Esaret*, Nabizâde Nâzım'ın *Zehra* ve Recaizâde Mahmut Ekrem'in *Araba Sevdası* romanlarını aslına uygun olarak yayıma hazırladı.

Evli ve Muhammet Can adında bir oğlu olan Hüseyin Alacatlı'nın şiirleri, 1987'den itibaren *Dergâh*, *Hece*, *İlkyaz*, *Kanat*, *Karçıçeği*, *Millî Eğitim*, *Palandöken Sanat Edebiyat*, *Vârîde* ve *Ya-ba Öykü* dergilerinde yayımlandı.

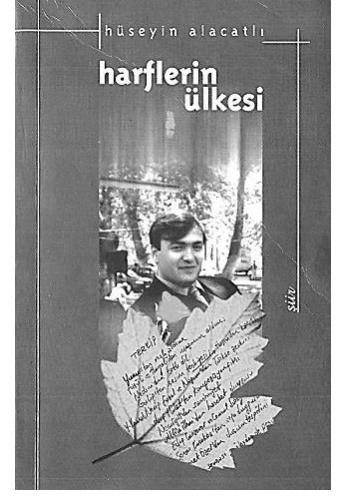
Alacatlı, 23 Mayıs 2002'de Erzurum'da vefat etti. Ankara Karşıyaka Mezarlığına defnedildi.

Şairin *Harflerin Ülkesi* (Bakanlar Medya, Erzurum, 2002, 80 s.) adlı tek şiir kitabı vefatından önce kendisi tarafından hazırlanan dosya esas alınarak dostları Rıdvan Canım, Tacettin Şimşek ve M. Abdullah Arslan'ın gayreti ve mütevazı imkânlarıyla kitaplaştı.

Harflerin Ülkesi dört bölümden oluşur. Kitapta, *Kurtlar Nehri Geçerken* başlıklı bölümde on iki, *Sonrasız Albümler'*de on dört, *Ayna Sahnesi'*nde yirmi dört, *Masal Çocukları'*nda on dört olmak üzere toplam altmış dört şiir yer alır.

Şairin, vefatından önce *Ayrılanlar* başlığı altında bir araya topladığı şiirler ise yayımlanmayı beklemektedir. Alacatlı, kitap taslağını dostu Tacettin Şimşek'e imzalarken şunları yazmıştır: "*Ayrılanlar sanki yetim gibi duruyorlar, değil mi? Çok üzüldüğümünden bu formayı hazırlama gereği duydum. Mayıs 2001, Erzurum.*"

*Ayrılanlar'*daki yirmi beş şiir şöyle sıralanır: *Üç Yüz Sene Beş Yüz Gün, Bir Garip Züleyha, Sapan Taşları, Bosnalı Güzele Türkü, Rivayet Sarnıcı, Yol, Hikâye, Deniz, Bu Masalı Böyle Yaz, Derken, Kıt'a, Resimsiz Duvarlar, Mısır Kuyuları, Sen, Yağmur Adam, Nerde Bir Gül Açar, En Beyaz Atlar, Korku Gazeli, İhtilal, Çıplakları Giydirmek, Vitrinlere Çarpmak, Göldeki Kuş, Dua, Annemize, Sevgi Mektubu.* Bu şiirlerden on ikisi Rıdvan Canım vd.nin yayıma hazırladığı *Üç Karanfil* adlı kitapta okurların ilgisine sunulmuştur.

Yani ben Mehmet oğlu Hüseyin Alacatlı
Bir çocuk resmiydim çarşı pazar

İsmail Karakurt

3. Alacatlı'nın Kişiliği

Yeryüzünde rahatça oturup keyif çatan bir şair değildir Hüseyin Alacatlı. Hep eğreti, hep tedirgin bir tarafı vardır; her an kalkıp gidecekmiş gibidir. Şair Vural Kaya'nın da tespit ettiği gibidir onun şiiri: "Hüseyin Alacatlı seksen kuşağı şairlerindendi. Seksen kuşağı şiirinin belirgin özellikleri onun şiirlerine de hâkimdi şüphesiz. Bu kuşağın şairlerinin ağır basan yönü ise şüphesiz 'tedirgin'lik." (Kaya, www.dunyabizim.com, 24.05.2010)

Ancak Alacatlı tedirginliğini diğer insanlara yük etmeyi düşünmez. Kimseyi sıkıntılarına ortak kılmaz. Sevinçlerini çevresindekilere cömertçe sunar ancak derdini sadece kendisi taşır. Üniversitede yıllarca aynı odayı paylaştığı Tacettin Şimşek "Yunus ruhlu ve çocuk sesli" olarak tanımladığı Alacatlı'yı "Mutlu insanı oynamaktaki ustalığına diyecek yoktur. Hafızalarda birikmiş onca fotoğraf karesinde asık yüzü bir resmine rastlanmıyor. Derviştin ve yanlış çağa gelmişin." (Canım vd, 2006, s.285) cümleleriyle tanıtır.

Alacatlı'yı "iyi dost" ve "güzel insan" olarak tanımlayan, Mehmet Ayıcı, şairin akranı olan genç kuşak şairleri arasında, gerek söyleyiş tarzı, gerekse ne söylediği zaviyesinden bakıldığında daha üst bir çizgi tutturduğunu kaydeder (2002).

Nazir Akalın, 1992'de Erzurum'da tanıştığı Alacatlı'nın portresini şöyle çizer:

"Yakışıklı, sevecen, mütevazı, utangaç, güzel ve güleç yüzlü, muhatabına emniyet telkin eden ve kendisine saygı duygusu uyandıran pırlanta gibi bir gençti. Şana, şöhrete metelik vermeyen bir delikanlıydı. (...) Maddi hiçbir tutkusu yoktu. Arkadaş canlısıydı. Cömertti. Vefalıydı. Çalışkandı, iyi bir ilim adamıydı. Edebiyata aşına, şiire âşık bir hilkat harikasıydı. Şairdi; ince ve hüznünlü bir sesi vardı. (...) Rahat ve kendinden emin bir söyleyişi vardı. Ne yaptığığın ve neyi dillendirdiğinin farkındaydı (2003, s.171).

Gündüz de, Alacatlı'nın karakteriyle ilgili şu tespitlerde bulunur:

"Sıcak, pozitif enerji yayan, acılarını içine gömen ve sorunlarını kimseyle paylaşmayan bir kişiliğe sahipti. (...) Hüseyin güzel insandı, sevgi doluydu, dertleriyle kimseyi üzmemek istemezdi, hatta karşısındakini yanlışını bile sabırlı dinler, tepki vermezdi. Bu dünya ile uzlaşamayacak kadar temizdi ve çektiği sıkıntılara rağmen kirlenmemişti. Kimsenin aleyhinde konuştuğunu duymadım, özellikle şairleri eleştirmeye pek kıyamazdı, hepsinde güzel yanlar bulmaya çalışırdı. Karşısındakini üzmeden, rahatsız etmeden ve kimseye borçlu kalmadan yaşamak istiyordu. Bu yüzden alabildiğine alçak gönüllü, sevecen ama o ölçüde mahcuptu. Hüznü ve tebessümü uzlaştıran bir yüzü vardı. Yüreği de yüzü gibi pırıl pırıldı. (...)

Hüseyin çevresindekilerle sıkı fıkı olmasına rağmen içine, kendi dünyasına kapanık bir insandı. Çok samimi görünmesine rağmen herkesten uzaktaydı; ana onu tanıdıkça insan onun dünyanın en hassas, en sevgi dolu, en anlayışlı ve öz verili insanı olduğunu hemen fark ederdi. Kendinden söz edilmesinden pek hoşlanmazdı, aşırı duyarlılığını saklamak için sözü kendisinden ustaca uzaklaştırmasını bilirdi." (Canım vd., 2006, s.295, 297)"

Suavi Kemal Yazgıç ise, "nezaketini" ve "ölçülü mesafesini" öne çıkardığı yazısında Alacatlı'nın kişiliğiyle ilgili gözlem ve izlenimlerini şöyle anlatır:

"... bir hafta sonu, Gökkuşağı'nda tanıdım şairi. Sessiz, hayatla barışık, dinlemesini bilen, hatta çok dinleyen mümkün olduğu kadar az söyleyen bir mizaç. Yüzünde rengini belli etmeyen bir gülümseme taşıyor. (...) Alacatlı ile üç defa uzun uzadıya görüşmüşlüğüm var. Üçünde de akmiş durulmuş ve yatağını bulmuş bir ırmak intibai uyandırdı bende." (2006).

4. Alacatlı'nın Şiirinin Beslendiği Kaynaklar

Alacatlı'nın yazılı bir poetikası yoktur. Bu nedenle onun manifestosundan değil, poetik bir soyağacından bahsetmek mümkündür. Terkip adlı yazısıyla Alacatlı, kendi şiirinin soyağacını özetler. Andığı isimler arasında Türk tasavvuf edebiyatının öncü ismi Yunus Emre; klasik dönemin güçlü imzaları Fuzuli, Hayali, Nedim, Galip; 20. yüzyıl ve Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin kurucu ve belirleyici isimleri Ahmet Haşim, Yahya

Kemal, Necip Fazıl, Nâzım Hikmet, Asaf Hâlet, Behçet Necatigil, Attilâ İlhan, Edip Cansever, Cemal Süreya, Sezai Karakoç, İsmet Özel ve seksen sonrası şairler vardır. Bu, Alacatlı'nın şiir zevk ve kültürünün klasikten çağdaşa çok geniş bir alanı içine aldığı; ayrıca şiirinin beslendiği zengin kaynakları dikkatlere sunar:

"Yunus'tan ruh aldım, / Fuzûlî ve Hayalî'den mazmun aldım, / Nedim'den tatlı dil, / Galip'ten sesin terbiyesi; Haşim'den kaçıışı, / Yahya Kemal, Necip Fazıl ve Nazım'dan Türkçe zevkini, / Asaf Halet'ten kompozisyon fikri, / Necatigil'den samimiyet, / Attilâ İlhan'dan hareket duygusu, / Edip Cansever ve Cemal Süreya'dan ayrıntıları, / Sezai Karakoç'tan vefa duygusunu, / İsmet Özel'den durum tespitini öğrendim. / Seksen sonrası şairlerden de pervasızlık ve tedbirsizliği..."

Bütün bunlara otuz beş yılımı ve sesimi ekledim... / Bu karışım hüznüme ve bakış açıma şekil verdi. / Ortaya 'Harflerin Ülkesi' çıktı." (Alacatlı, 2002, s.4)

Alacatlı, bütün sanatçıların aradığı ve aramaya devam edeceği "şey"i "safiyet" kelimesinde bulur. Ona göre sanat "safiyet"ten doğar. "Safiyet" ise "fitrat"ı ve fitrata özgü kirlenmemişliği, katışıksızlığı, musumluğu çağırıştırır. İlkel insanın dansında, coşkusunda, ayinlerinde yahut kurban törenlerinde aradıkları şeyin, her dönemde gerçek sanatçılarda bir özlem ya da insani bir tavır olarak devam ettiğini söyler.

Harflerin Ülkesi şairi, şiiri yazma ve açıklama süreçlerini karşılaştırırken de, şiirle aşk arasındaki ilişkiyi irdelerken de, Fuzulî'ye göndermede bulunur:

"Fuzulî, 'Aşk imiş her ne var âlemde / İlm bir kıyl ü kal imiş ancak' derken aşkı 'hakikat anlamında kullanıyordu. 'Kıyl ü kal' ise dedikodu demektir. Bu kelime elbette bugün kullandığımız anlamdan farklı. Aşkı izah etmek için, onu anlayabilmek için sarf edilen gayretlerin, bilimsel ya da değil, her türlü çabanın ancak kıyl u kal olduğunu düşünüyor Fuzulî. Yani esas unsur kabukta değil, özde saklı. Marifet bir şiiri açıklamaya çalışmakta değil, gerçek bir şiir yazabilmekte. Bunun için de aşk lazım. Yoksa üstadın bilime karşı çıkma gibi bir niyeti yok." (Canım vd., 2006, s.242).

Ahmet Hamdi Tanpınar'da olduğu gibi Alacatlı'nın şiirinin de rüyalardan beslendiğini de kaydetmek gerekir. Has şairlerin şiir yazmakla rüya görmek arasında kurduğu akrabalığı Hüseyin Alacatlı da sezdirir okurlarına. Nitekim Tanpınar'a göndermeler yaptığı bir denemesinde, bir sözü anlamına erdiğimiz zaman kavrayabileceğimizi; rüyaları da bunun gibi 'bildirilen söz' olarak düşündüğümüzde, söz perdelerini, gündüzün ve gecenin bize bir fırsat olarak sunduğu hediyeler olarak kabul etme durumunda kaldığımızı; bunun da hayatla barışık olmayı gerektirdiğini; hediye paketini açarken, ambalajı dikkatli çözmek ve hediyelere zarar vermekten kaçınmak gerektiğini vurgular (Canım vd., 2006, s.228).

Alacatlı'nın, şair İsmail Karakurt'un şiirini değerlendirirken söyledikleri, kendi şiiri için de tekrar edilebilir: *"Divan şairlerinin gerçekten mecaza yönelmelerinden bahsedilmmişti. Karakurt şiirlerinde ise gerçeğe mecazdan geçerek ulaşılmaktadır." (Canım vd., 2006, s.231)*

Alacatlı, poetik yaklaşımında rüya ile gerçek arasında ilişki kurmakla kalmaz, bazen de şiiri rüyadan çıkarır. Bu çerçevede *Kurtlar Nehri Geçerken* şiirinin rüya ortamında doğduğu söylenebilir.

*Sen bunu iyi bilirsin
kutların nehri geçtikleri
aylı bir gece resmidir içimiz
bir o yana bir bu yana
dem tutarız bu ahvalde (HÜ, s.11)*

Alacatlı'nın bazı kısa şiirleri aforizma niteliğindedir.

*Karmakarışık bir hayat için
Saçını taramaya değer mi? (HÜ, s.64)*

5. Alacatlı'nın Şiiri

5.1. Biçim

Alacatlı, şiirlerini serbest tarzda kaleme almış olsa da, hece ve aruzla da şiirler yazmış; dörtlük ve beyit nazım birimlerini de kullanmıştır. *Sitem, Güzelim, Satranç ve Sonrasız Albümler 2 ve 4* başlıklı metinler, Alacatlı'nın aruz ölçüsünü denediği örneklerdir. *Sitem* şiiri, hezec bahrinin mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün kalıbıyla, *Güzelim* şiiri hezec bahrinin mef'ûlü mefâilü mefâilü fe'ül, mef'ûlü mefâilü mefâ'ilün fa' rubai kalıplarıyla; *Satranç* şiiri remel bahrinin fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla, *Sonrasız Albümler 4* remel bahrinin Feilâtün feilâtün feilâtün feilün kalıbıyla, *Sonrasız Albümler 2* ise recez bahrinin müfteilün müfteilün fâilün kalıbıyla yazılmıştır.

Son şiirin yazılış hikâyesi, derin bir etkilenmeye dayanır. Alacatlı, güftesi Namık Kemal'e, bestesi Hacı Ârif Bey'e ait olan "*Olmaz ilaç sîne-i sad-pâreme / Çare bulunmaz bilirim yâreme*" dizeleriyle başlayan segâh şarkıyı çok sevmekte, tek başına ya da bir araya geldiği dostlarıyla birlikte seslendirmekten mutluluk duymaktadır. Bir zaman sonra söz konusu güfthenin vezni, Alacatlı'ya *Sonrasız Albümler 2*'yi yazdırır (Arslan, 2002, s.80)

*Benden sitem isterdiniz, ülkemde sitem yok
Varlık bedenim taşı taşar başka sitem yok
Gönlümde güneş saklı neden saklanayım ber
Her yerde tüter yangımız aşka sitem yok (HÜ, s.8)
Rüzgârla gelen yağmuru seyret güzelim
Yoldan geçeceksen yola meylet güzelim
Dünden güne düşmüş diye sensizlikler*

Gir gönlüme dilden dile emret güzelim (Canım vd., 2006, s.335)

Her güzel şey bir masaldır her güzel iş bir masal

Bir masaldır dostu görmek aşka bir düşün bir masal

Her güzel iş aşka bir seslenmedir düşün bir masal

Bir masal düşün bir masal düşün bir masal düşün bir masal (HÜ, s.80)

Kalbime bir / ay doluyor kuytuda

kayboluyor / albümün ıssızlığı (...) (HÜ, s.32)

...

Sayırsız resme bakarken beni gözler bulurum

Terk edilmiş unutulmuş nice sözler bulurum

Yaşamak defteri çoktan beridir böyle kara

Sayfalar gösteriyor sonrasız albümle bana (HÜ, s.34)

Elveda, Söz, Kızıldeniz, İp ve Arsız Ölüm gibi şiirlerde ise hecenin 7'li ve 8'li kalıplarını ustalıkla kullanır:

(...)

İnsanı insan yapan

yüzündeki ışıktır

kalbi açık olana

tüm kapıdan açıktır

benim kalbim yaralı

gönlümde bir hüznün var

geçti masal çağları

kafdağları kapandı

günlere bir hâl oldu

akşam hayli çoğaldı

dallar kendi hâlinde

yapraklar kan içinde

kuşlar tele dadandı

tellerde can kalmadı

(...) (HÜ, s.20)

Sesler sesi getirir

Söz ise sükûneti

Nakışlarda hüznün var

Beklerken kıyameti

(...) (Alacatlı, 2002, HÜ, s.43)

yükseklerden aşağı

attım birden gölgemi

ben mi düştüm bilinmez

yere düşen gölge mi?

(...) (HÜ, s.60)

Bir ip attım denize

Uzun uzun ağladım

Hey bulutlar bulutlar

Gülmek bizim nemize

(...) (HÜ, s.63)

arsız ölüm adım adım

rahvan gölgemin peşinde

arsız ölüm birden beni

yılan dişiyle sokacak

(...) (HÜ, s.35)

Alacatlı serbest tarzda yazdığı şiirlerde ses, ritim ve ahengi öne çıkarır. Müzikalite onun şiirde vazgeçilmezleri arasındadır.

ansızın

dökülür sular

güneş bile ıslanır (Ulaşamadığım Yıldızlar, HÜ, s.10)

bir uğultudur kalan

en çocuk günlerimden

ney gibi (Gül Nağmesi, HÜ, s.23)

Mini mini çocuklar gelir

Uygun adım geçerlerdi nehirden (Aşk Çalınmış Elmalardı, HÜ, s.68)

Alacatlı şiirde sesi ve ritmi güçlendirmek için zaman zaman uyaktan ve rediften yararlanır.

*rüzgâr olur alnımıza dağılır da çiçekler
saçlarında ışıltılar perdeler arkasından
ve çocukluk günlerinin izleriyle gerçekler
kocaman gövdeli gölgeler arasından (HÜ, s.13)*

*Sözümü sözsüz bıraktı yağmurlar
kuşlarımı gözsüz bıraktı yağmurlar (HÜ, s.15)*

*Sınırları sildim sınırsız kaldım
upuzun uykudan nasıl uyandım
Geceler boyu ürperip resmini çizdiğim
masmavi denize düştüm kana boyandım (HÜ, s.41)*

*Bir yaramaz çocuk oldu
Kabına sığmadı deniz
Nasıl kabardı yüreği
Hem nasıl bir bilseniz (HÜ, s.70)*

5.2. Tematik/İzleksel Yapı

Alacatlı'nın şiiri serbest çağrışımlarla yürüyen çok katmanlı bir şiirdir. İçerik incelemesinde anahtar sözcükleri yakalamak ve onların çağrışım dünyasını yoklamak gerekir. Aşk, yalnızlık, korku, ölüm, kaçış ve çocukluk şairin ele aldığı başlıca izlekler arasındadır.

5.2.1. Aşk

Sana, Gül Nağmesi, Erişir Yıldıza Bir Elim, Sonsuza Atılan Kuş, Mimoza, En Kısık Sesimle, Aşk Hikâyesi, Sonrasız Albümler 1, Aşk Çalınmış Elmalardı gibi şiirlerde Alacatlı'nın derin bir aşkı seslendirdiği görülür. Başkalarının deniz diplerinde aradığı incileri sevgilinin göz kapaklarında gören şiir öznesi (*Sana*), gökkuşağına benzer rüyalardan kopup gelen gözleriyle buse buse buse yakan, delip geçen, yağmur gibi, ney gibi bir sesle varlığını duyuran (*Gül Nağmesi*), lirik türkülerle kıyısına varılan, masallardaki gibi gülünce

yüzünde güller açan (*Erişir Yıldıza Bir Elim*), kendini gözü kapalı bir deli olarak gören şiir öznesinin ufkunu bütünüyle kuşatan (*En Kısık Sesimle*), deniz gözlü, gülüşü yanağında kavislenen, bakışlarıyla konuşan, gülüşüyle inci gibi sözler döken (*Sonsuza Atılan Kuş*), bir sevgili resmi çizer. “*İki yarım can elmasım, yüreciğim*” diye seslenir sevgiliye.

Aşk hâlinin şiir öznesine getirdiği duygu, yaşama sevincidir, coşkudur. Bu, şiirle ifade düzlemine çıkar:

ve sütbeyaz ışıklar dokunur yüreğime

taşırım yüreğimde en güzel şiirleri... (HÜ, s.26)

Aşk Hikâyesi'nde sevgilinin çağlar aşan soyut kimliğine işaret edilir. O, tarih boyunca örneği görülmuş yüzlerce sestenden biridir. Öyle ki, şair bu yüzlerce ses içinden sevgilinin sesini seçememe kaygısını yaşar. Leyla, Şirin, Azra, Zühre gibi hemcinsleri arasında âşığa yüz gösterir. Âşık sevgiliye dokunmakla dokunmamak arasında tereddüt yaşar. Zira dokunsa bir kelebek ya da köpük gibi uçacaktır. Dokunmasa onu tanıyamayacaktır. Sevgili her yüzyılda dillere destan olan aşk hikâyelerinden birinden çıkıp gelmiş bir kahramandır. Benzerleri arasından onun yüzünü seçebilmek için ona yakın olmak gerekir.

Alacatlı, aşkı hüznün tarafıyla ele alan bir şairdir. Yedeğinde ayrılığı getiren aşk, seveni hüzne sürükler. “*Bana verdiğin bu hüznün / yeter sakın üzülmelere / alıp götürmemelere kırılış / gelememlere isyan olur*” (HÜ, s.31) dizeleriyle şiir öznesi, söz konusu ayrılığın şiir öznesine yaşattığı kırgınlık ve isyanı vurgulamakla görevlidir. “*Rüzgârdan çıktın yine / kırık resimler çizdin kalbime / tozlu sayfalarından alınmış / sonrasız albümler var sesinde*” (HÜ, s.31) ise ayrılık gerçekleşmiş, şiir öznesi hatırlama sürecine girmiştir. Artık hatıra düzleminde yaşayan bir aşktan söz edilebilir. Şiir öznesi, düşsel bir ortamda aşkı anmakla yetinecektir. “*Aynaların / esrarıdır çok zaman / düşleniyor / sevgililer bilmeden...*” (HÜ, s.32). Sevgilinin fiziksel güzelliklerini ait görünüşlerini de varlığı için tehdit olarak algılar. Gözleri bir oyun kurarak seveni yenilgiye uğratacak, hatta boğacak niteliktedir: “*Tehlikeli bir oyundur gözlerin / Tehlikeli bir deniz*” (HÜ, s.24). Bu, klasik Türk şiirinde âşığı yok edecek âfet olarak betimlenen göz mazmunuyla benzerlik gösterir.

Damdaki Deli adlı şiirde aşk, çokluktan (kesretten) tekliğe (vahdete) giden bir yol olarak tanımlanır. Aforizma niteliğinde bir ifadeyle “sayı saymak” ve “aşk” karşı karşıya getirilir. “*Sayı saymak zihni karamsar yapar / Aşk ise insana yol gösterir*” (HÜ, s.42). Sarayının damında devesini arayan meczup adamla İbrahim Ethem'in yaşadığı diyaloga telmihte bulunur. İbrahim Ethem'in, sarayın damında devesini nasıl bulacağı sorusuna adam soruyla karşılık verir: “Ya sen, kadife yataklar, atlas yorganlar içinde Allah'ı bulacağını mı sanıyorsun?” Bu olay üzerine İbrahim Ethem'in ruh dünyasında bir değişim başlar. Sarayını, tacını, tahtını terk edip yollara düşer. Beşeri ve dünyevi olanı bırakır, ilahi olana yönelir. Şiir öznesi, İbrahim Ethem'le ilahi aşk yolculuğuna çıkmaya hazırdır:

*damda deli var damda bir deli
tahtını terk etmiş neyin bedeli
gece biten gün uzar hep devri daim
sırada ben de varım hadi gidelim (HÜ, s.42)*

Yorumsuz başlıklı şiirde de “yorumsuzdur yüreğim / hüve'l-baki” derken yüzünü fani olandan baki olana çevirdiğini düşündürür.

Alacatlı'ya göre adına yaşamak denilen serüven aşktan ibarettir. Arap edebiyatında çokça geçen “Ah mine'l-aşk” ibaresi, divan edebiyatında Şeyh Galib'in terci-i bendinden Alacatlı'nın *Ah Aşkandır* şiirine düşer. Söz konusu ibare, şiire ad olmakla kalmaz, akrostiş de oluşturur.

*atım beni hiç durmadan
hüznün ülkesine taşır*

*masal yüklü kervanlarla
ilk göz ağrım geçer
nil kabarır mısır'ı yıkar*

*eski türkülerden sonra
levend hüznüleri kalır*

*aynalar geceyi siz çaldınız
şuramda bir ay vardı
kafdağına kaçtınız (HÜ, s.44)*

*Kızıldeniz'*de şiir öznesinin maddi varlıktan kurtuluş serüveni sezdirilir. Hazreti Musa ve Firavun kıssasına telmihte bulunan şair, tarihin tekerrür ettiğini, kendisinin de benzer bir kaderi paylaştığını, Kızıldeniz'in ikiye ayrıldığını, gölgesinin kaçıp kurtulduğunu, gövdesinin ise “infilak ettiğini” söyler (HÜ, s.60).

*Mimoz'a*da aradığı aşkı bulmuş bir şiir öznesi vardır. Mimoz, baharın gelişini en erken müjdeleyen, ağır coğrafi koşullarda bile yaşayabilen çiçeklerden biridir. Mutluluk, neşe ve umudu simgeler. Şiirde mimoz, kırılğan görünümünün arkasında güçlü karakteri olan bir sevgiliyi temsil eder. Aşk, yaşattığı coşkunun yanında şiir yazma eyleminin de nedenidir.

*herkes bir şey buluyor
ben mimozayı buldum
dengesiz balerini*

*sallamp duruyorum
düşlerimde her zaman
sana geliyorum
mimoza*

*seni buldum mimoza
sabah renkli ülkemsin sen
geceden arta kalan
yorgun savaşçınım ben de*

*bütün belediye otobüslerinde
birden sen görünüyorsun
düşmemek için
sana tutunuyorum bilmeden
mimoza*

*günler geçmiyor mimoza
an bitmiyor
koşuyorum hiç durmadan
yol bitmiyor mimoza*

*sen olmasaydın
bu şiiri yazmazdın
iyi ki varsın mimozam
iyi ki varsın... (HÜ, s.28)*

Aşk Çalınmış Elmalardı adlı şiirde masalların sonundaki “üç elma” motifine gönderme yapılarak, aşkın mutluluğa götürme işlevi sezdirilir. Elmalar masalların ödülüdür. Hayat bir masal olarak tasarlandığında onun da ödülü aşk olmalıdır. Şaire göre aşk, çocukluğa özgü güzellikler içinde masallarla tadılan bir duygudur.

Gül renkli çocukluğum

Aşk çalınmış elmalardı

Elmalarsa

En güçlü silahıydı masalların (HÜ, s.68)

5.2.2. Yalnızlık

Alacatlı'nın şiirindeki ana izleklerden biri de yalnızlıktır. Yaşadığı çevre ile duygu planında uzlaşamayan şiir öznesi, kendi iç dünyasına sığınır ve kendi kendine yetmeye çalışır. Bu çerçevede hayatı zevk, eğlence ve mutluluk tarafıyla değil, görev duygusuyla karşılar. Yalnızlık süreci sıkıntılıdır, bu süreçte özne, beklentilerini azaltır.

Sonrasız Albümler 3, yalnızlığı tekrar tekrar yaşayan şiir öznesinin ruh hâline ayna tutar. “*Kim bilir bu kaçınıcı / yalnızlığı ömrümüzün / sazlı gölün sazlarıyız / kuşlar uçar içimizden*” dizeleriyle yalnızlığın süreklilik arz eden bir durum olduğu vurgulanır. “*Yüzlerimiz bir masalın / artakalan hikâyesi / yıldız kayar göğümüzden / hep duyuruz seslerini*” (HÜ, s.33) dizeleriyle yiten, yok olan yaşantılara esefle bakış dile getirilir. Şiir öznesi, kendini dalından düşen bir yaprak gibi görür ve “paylaşılmaz yalnızlıklar” (HÜ, s.33) yaşar.

“*Nerden Baksam Ay Bir Tane*” başlıklı şiir, doğrudan yalnızlık izleği üzerine kurulur. Şair, yalnızlık çektiği vakitlere imge ararken “ısrırgan otu gündüz ve gecem” ifadesini bulur. Bu, gördüklerinden, yaşadıklarından yakın bir ruh hâlini sezdirir. Şiir öznesi bulunduğu ortamı yadırgar. Günler, ona uzun gelmektedir, tabii unsurlar, olması gerektiği gibi değildir. Karıncalar isteksizdir, rüzgâr nereye estiğini bilmemektedir. Bütün bunlar şairin iç dünyasından tabii unsurlara geçmektedir.

Çevreye hâkim olan olumsuzlar karşısında şairin kendisi için çizdiği ortam bir masal atmosferidir. Dış dünyaya yıldızlar aracılığıyla bağlıdır. Onları avcunda tutarken masaldan çıkıp gelecek devri bekler. Bu, gerçek dünya yerine hayali olanı tercih etmeyi düşündürür. Şiirin ikinci bendinde gülüşlerini yok etme, böylece yaşama sevincini öteleme, içine çekilip kendini hesaba çekme, giderek ruhundan vazgeçme gibi eylemlere girişir. Çevreyle bağının kopması onu yalnızlıkla baş başa bırakır. Bu, şiir öznesinin kendi isteğiyle ulaştığı bir sondur.

(...)

ısrırgan otu gündüz ve gecem

günler uzayan birer lastik

ışksız gidiyor karıncalar

günübirlik esiyor

bilmem nereye rüzgâr

yıldızları simsiki

avucumda tutuyorum

*gelsin diye masaldaki dev
uyumuyorum*

*astığım gülüşlerim
yonttuğum kendi taşım
ruhumu satın aldım
issiz pazarlarda
gizlice satıyorum*

*inceldi telim
inceldi telim
artıyor ritmi
her gün telimin
artıyor rengi her gün
yalnızlığımın. (HÜ, s.12)*

Duvar Yazıları başlıklı şiir de yalnızlık duygusunun dışavurumudur. Bu şiirde de çevresindeki insanlar tarafından anlaşılammamak, şiir öznesini yalnızlığa götürür. Aslında her insan kendi adasında yalnızdır. Yalnızlığın en yoğun hissedildiği zaman dilimleri gece yarılardır. Şiir öznesi bu vakitlerde geçmişle şimdiki zaman arasında gelgitlerle, hatıra düzleminde yaşar. Eski yaşantılara ait metinlerle kendi yaşantıları arasında ilişkiler kurar. Yaşadığı şimdiki zamanın dar vakitlerini böylece geçmişin hatıralarıyla genişletir. Karmaşık sayıların ve yalnızlığına ortak olan her şeyin altını çizmek, tek başına kalma iradesini çağırır. Hatıra düzleminde yaşamının bir başka göstergesi de kimi insanların “alaturka şarkılarda hüznler yaşa”masıdır. Tozlu sayfalar ve mektuplar geçmişe aittir. Şimdiki zamanda şiir öznesine yalnızlığını hatırlatma işlevi görürler.

*İnsanlar duvarlara benzer
her taşından yalnızlık sızar
ince sözler yazılı levhalardan
gece yarısı atlılar çıkar
zaman uzar*

*-bütün karmaşık sayıların
altını çiziyorum
ve yalnızlığıma ortak olan
her şeyin
gülüyorum-*

*İnsanlar duvarlara benzer
alaturka şarkılarda hüznler yaşar
tozlu sayfalardan ve mektuplardan
yalnızlık çıkar
Yalnızlık taşar (HÜ, s.53)*

Anlaşılamama durumu *Kurtlar Nehri Geçerken* şiirinin son dizelerinde “duvar” metaforu çevresinde bir kez daha vurgulanır:

*Her evin bir penceresi var ama
her pencerenin önü duvar* (HÜ, s.11)

Bu, çevresindeki insanların şiir öznesini görmediklerini, daha doğru bir ifadeyle ona gözlerini kapattıklarını düşündürür.

5.2.3. Korku

Alacatlı'nın şiir evrenini zaman zaman bir korku kuşatır. Karanlıktan korkan şiir öznesi, yıldızlı ve aydınlık bir geceye ulaşmak ister. Ay kimi zaman sevgilinin siyah saçlarında, kimi zaman bulutların arasında, kimi zaman da dağların arkasında kaybolur. Dış dünyaya hâkim olan, belirsizliği düşündüren ve özneyi korkutan zifiri bir karanlıktır. Bu karanlıkta önünü göremeyen ve yolunu bulamayan özne, sevgiliye ulaşamamaktan da korkar ve sevgilinin, yolunu aydınlatmasını ister.

(...)

*Ay gecenin koynunda
Saçlarına inmiş senin
Korkutur beni gece
Bütün yıldızları yak*

*Ay bulutların arasında
Yolumu bekliyor cinler
Korkuyorum ne olur
Bütün yıldızları yak*

*Ay dağların arkasında
Önümde yıkık köprüler
Sana ulaşamıyorum
Bütün yıldızları yak*

*Gamzelerin tuzakmış
Kırpıkların ok
Sözlerin zehirdenmiş
Bütün yıldızları yak...* (HÜ, s.55)

5.2.4. Ölüm

Alacatlı'nın şiirinde ölüm düşüncesi ağırlıklı bir yer tutar. *Akrep, Elveda, Arsız Ölüm* gibi şiirlerde ölüm düşüncesiyle iç içe bir özne vardır. Bu özneye göre ölüm, insanı adım adım izleyen ve her an bedenini sokacak bir yılan gibidir. Arsızdır, sinsidir, her yerdedir. Caddelerde, duvarlarda, aynalarda pusuya yatmış beklemektedir. Özneye sürekli tedirginlik hâkimdir. Bir bakıma zaman ve mekân ölümle doludur. “Sessiz gölge” olarak tanımlanan

özneyi takip etmekte, tam karşısında durmakta, geceleri duvarlara sinmekte, penceresinde ekmeğini bölmekte, ellerini durmadan çoğaltmakta, kuşlarını öldürmektedir. Bu, yaşama sevincinin tehdit eden ölüm duygusudur. Ellerin çoğalması, bu duygunun kendini ifade edecek dili araması, şiire tutunması olarak düşünülebilir.

*arsız ölüm adım adım
rahvan gölgemin peşinde
arsız ölüm birden beni
yılan dişiyle sokacak*

*ıssız duruşum belki
nedensiz yok olacak
cansız gövdeme bıçaklar
bıçaklar saplanacak*

*belki tozlu resimlerden
suskun mektuplar çıkacak
leylak kokulu sitemler
unutuşlar kopacak*

*arsız ölüm caddelerde
sessiz gölgemi kolluyor
arsız ölüm her adımda
tam karşımda duruyor*

*nil'den mısır'dan geçtim
yaklaştım aynalara
arsız ölümün bakışı
yerleşmiş pusulara*

*arsız ölüm geceleri
duvarlara sınıyor
arsız ölüm penceremde
ekmeğimi bölüyor*

*arsız ölüm ellerimi
durmadan çoğaltıyor
kuşlarımı öldürüyor
arsız ölüm her nefeste
sessiz gölgemin peşinde (HÜ, s.35-36)*

5.2.5. Kaçış

Alacatlı zaman zaman hayatı mutluluğun arandığı zemin olarak değil, katlanılması gereken zorunlulukların adresi olarak görür. Bu da ona sıkıntılar, melankoliler getirir. Özne bu yapay ortamdan kaçmak ister. Dünya ona göre bir "lilliputlar ülkesi" dir. Kendisi hiç de ummadığı üzere bu lilliputlar ülkesine düşmüş ve burada yaşamak zorunda kalmıştır.

Lilliputlar Ülkesinde adlı şiirde Alacatlı, Jonathan Swift'in 1726'da yayımlanan *Gulliver'in Gezileri* kitabına gönderme yapar. Roman, siyasi alegorik bir metindir. Gezi meraklısı Dr. Gulliver, gemisi fırtına yüzünden batınca kendini en uzununu on beş santimetre boyunda olan insancıkların yaşadığı bir ülkede bulur. Sıradan bir insan olduğu hâlde bir deve dönüşmüş olur.

Liliputlar fiziksel olarak küçük olsalar da ihtiraslarıyla, hileleriyle, entrikalarıyla, üstünlük arayışları ve cana kıymalarıyla diğer insanlardan farklı değildirlir. Gulliver'in dev gibi görünmesine neden olan, bu ülkedeki insanlardır. Buradan uyumsuzluk çıkar. Şiir öznesi bu ortamı sağlıklı bulmaz, liliput kimlikli insanlarla uzlaşamaz. Ortak bir nokta bulamaz. *"bilinmiyor / içindeki harita plan kroki / kelimeler bir bir tükeniyor / ayrıntılar ülkesinde"* (HÜ, s.58) dizelerinde söz konusu uyumsuzluğun yansımaları vardır. *"Çok dolaştım / lilliputlar ülkesinde / yalpalayıp duruyorum şimdi"* (HÜ, s.58) derken de mutsuzluğunun nedenini açıklamış olur.

Ulaşamadığım Yıldızlar'da bulunduğu ortamdan uzaklaşmak ve yıldızlara ulaşmak isteyen bir şiir öznesi vardır.

5.2.6. Çocukluk

Nefesin Bahar Senin, Harflerin Ülkesi, Masal Çocukları gibi şiirlerde doğrudan "çocuk" ve "çocukluk" kavramlarının çağrışımlarıyla karşılaşılır.

Nefesin Bahar Senin'de Çocuğa sevgiyle yaklaşan şair, "saçları ıtır", "yüzü ay parçası", "gözleri yıldız", "nefesi bahar", "gülüşü içleri ısıtan tomurcuk", "sözleri dağların en yakıcı koru", "elleri en güzel ismi işaret eden en güzel nakış" olan bir çocuk resmi çizer. En güzel isim Allah'ındır. "En güzel nakış" lekesizliği, bozulmamışlığı, tertemiz ve günahsız olmayı, kısaca fitri olanı düşündürür.

Şiirde çocuğun sözlerinin "yakıcı kor olması" dışındaki bütün benzetmeler olumludur. İnsana yaşama sevinci ve umut aşılabilir niteliktedir. Şair, hayata tutunmayı sağlayan en sağlam varlık olarak çocuk imgesini bulur. "Yüreğini okuması" için çocuğa sunar. Şiirde çocuğun kurucu, sağaltıcı ve diriltici bir imge olarak kullanıldığı görülür.

Harflerin Ülkesi'nde şiir öznesi, çocukların saçlarını okşarken mutlu olur ve ağlamaktan kurtulur. *"Kim saklamış bu renkleri / bu çocuklar / hangi albümden..."* (HÜ, s.69) derken hayata çocukların eklediği güzellikleri vurgulamak ister.

Masal Çocukları'nda ise, yetişkinle çocuk arasında var olan safiyet çizgisindeki gizli çatışma dile getirilir. Şiir öznesi, masal çocukları tarafından kuyuya atılmış bir Yusuf kaderi yaşar. Bu, çocuksu safiyeti yitirme kaygısının ifadesidir. Kuyuya atılma, çocukların gerçekleştirdiği bir eylem değil, öznenin çocuksu safiyet karşısında kendini kuyuda hissetme durumudur. Kurguladığı ideal hayatı yaşama çabasındaki özne, toplumun uzlaşılmaz tavırları karşısında kendini savunmak ister. Defterlere, mektuplara, camlara sürekli düz ya da eğri kılıçlar çizer. Dış dünyanın tehlikelerinden korunmak için çizdiği kılıçlara sığınır. Ancak

olumsuzluklardan kendini koruyamaz. Kılıçları da çocuklar tarafından elinden alınır. Aynalarla, dolayısıyla çevresindeki insanlarla kavgalı olan özneyi kuyudan çıkaran, kervanlara katan, götürüp pazarlarda satan da çocuklardır. Böylece ona farklı bir hayat seçeneği ve Yusuf olma imkânı sunarlar. O, sedef kakmalı kılıçlar aracılığıyla aynalardan korunmayı düşünmüştür. Ancak hayat karşısında donanımsızdır. Bu trajik serüvenin şair özneyi götüreceği yer, kurşundan harfler dökmek; yaşadıklarını şiirin diliyle ifade etmektir. Süreç, “Bir kelimeyle dönen bela çemberine atılmak”la son bulacaktır. Böylece şair, elest meclisinde verdiği söze, ettiği yemine dönecektir. “*Elestü bi Rabbiküm?/Ben sizin Rabbiniz değil miyim?*” ilahi hitabına karşılık telaffuz ettiği “*bela/evet!*” çizgisinde karar kılacaktır. Bu, Yaradan’a teslimiyetin ifadesidir. Zira çocuk, safiyeti ve masumiyetiyle Allah’a yakındır.

5.2.7. Hayat

Alacatlı, dünyaya gelmiş olmaktan dolayı mutlu; yolculuk olarak gördüğü hayattan memnundur. Bunun için şükreder. *Asmalar* şiirinde hayatı, kurullarla kuşatılmış olarak değil, doğal akışı içinde yaşamak isteyen bir şiir öznesiyle karşılaşılır.

*Asmalarda üzüm üzüm
yolculuk var nerde yüzüm
doğdum teşekkür ederim
yaşıyorum ölçüsüzüm* (HÜ, s.61)

Şair, hayatı masal tadında yaşamaktan yanadır. *Dağ* şiiri, bu duyguyu yansıtan dizelerden kurulmuştur.

“*Dağı dağ üstüne koy taşı taş üstüne / bir dağ bir dağa nasıl seslenirse öyle / al heybeni sen de düş yollara / öyle düş ki sonunda üç elma kalsın / kime kalırsa kalsın bizden bir söz kalsın da / bir dağ bir dağa nasıl kalırsa öyle kalsın.*” (HÜ, s.9) bendiyle başlayan şiirde, hayatın önce kendini inşa süreci olduğuna vurgu yapar. Hayat, eylemler ve anılar biriktirmektir. “Dağ” aşılması gereken engeli çağrıştırırken bir diğer anlamıyla “yara”dır. İnsan eylemler, ilişkiler ve anılar biriktirirken zaman zaman yaralanır.

Dağ, mitik anlamıyla yiğit insandır. Şiir insani varoluşa ışık tutar. İnsan, çocukluktan itibaren yaşadığı, tecrübe ettiği, biriktirdiği ne varsa heybesine onları doldurup geleceğe yürür. Ulaşmak istediği nihai hedef mutlu olmaktır. Tıpkı masalların sonunda iyi olan kahramanların hak ettiği mutluluğu bulması gibi. “Üç elma ödülü” bunun sembolik ifadesidir. Her şey yaşanıp bittikten sonra elde kalacak şey, mutluluktur. Şair bunu yaşamayı hayal ederken ardında yaşadıklarına tanıklık edecek bir söz bırakmak ister. Kalıcı olmayı hayal eden şair, engelleri bir bir aşarak sürdürülmüş bir hayatın ardından, geride kalanların hatıralarında sanatıyla var olmak ve yaşamak istemektedir.

Efendim adlı şiirde, şiir öznesi dünyayı bir köle pazarı, kendini de çarşı pazarda satılmış bir köle olarak görür. Hayat tehlikeli bir gemi yolculuğudur. Kürek çekmeye mahkûm edilmiş

şiir öznesi, fidesini ödeme ve özgürlüğüne kavuşma çabası içindedir. Hedef, adalara ulaşmaktır ve şiir öznesinin özgürlüğünü elde edeceğine olan inancı tamdır.

Şiir öznesi, yaşamayı kutsar ve zamanın getirdikleri karşısında iyimser bir duruş sergiler. Gülün, Türk şiir geleneğinde Hazreti Peygamber'i temsil eden simgesel anlamı düşünüldüğünde, şiir öznesine hâkim olan iyimserliğin kutsal nitelikli olduğu rahatlıkla söylenebilir.

*rüzgârlar yüklü geliyor
gökyüzü kalplere
inançla kanatlı bir üveyik uçuyor*

(...)

*rüzgârlar yüklü geliyor
yanmış yüreklere
serin gül muştuları
bir sevinç büyüyor (HÜ, s.50)*

Hayat karşısındaki iyimserlik, *Meyus Olma Rüzgâr Eser* adlı şiirde de karşımıza çıkar. Şiir öznesi asansöre benzettiği hayattan umutludur. Kendisi de hayata şarkıları ve düşünceleriyle aydınlık ekler. Şiire adını veren cümleyi dört kez tekrarlayarak umudunu diri tutar.

*meyus olma rüzgâr eser
(...)*

*bir asansördür hayat
aldığım nefesi tartan bir asansör
bulutlar çekilir de
mest eder toprağı
meyus olma rüzgâr eser*

(...)

*ah eski şarkılar
toprağın havasını değiştiren şarkılar
meyus olma rüzgâr eser*

*unutma
bir asansördür hayat
yürek yüklerini taşıyan bir asansör*

*beyaz bir kuş olur
uçar bir gün düşünceler
uzun uzadıya
çekilir toprak
meyus olma rüzgâr eser (HÜ, s.59)*

Şair, zaman zaman zayıflayan hayat bağlarını güçlendirmek için "anne" imgesine sığınır:

*sesim de titriyor uzat elini
belki elim eline yetişir anne (HÜ, s.72)*

6. Alacatlı'nın İmge Dünyası

1980 sonrası Türk edebiyatının Haydar Ergülen ve Tuğrul Tanyol gibi isimlerle temsil edilen imgeci kanadına yakın duran Alacatlı'nın şiirinde “dağı dağ üstüne koymak”, “dağın dağa yanması”, “ayna”, “maske”, “aylı bir gece resmi”, “türbe”, “kuyu”, “Yunus balığı gönül”, “gönülde saklı güneş”, “güneşin ıslanması”, “sırtımda nal izleri”, “dansını bitirmemiş duvarlar”, “gagasında iksir taşıyan kuşlar”, “ısırgan otu gündüz ve gece”, “atların en sessiz arabası gece”, “suları yumruklamak”, “akşamın ipiyle kuyuya inmek”, “sarhoş kuyu” gibi çok sayıda özgün imgeye rastlanır. Bu imgelerden birkaçı üzerinde durmak, Alacatlı'nın şiir evreniyle ilgili ipucu verecektir.

6.1. Dağ

Dağ, Türk mitolojisinde “yiğit, alp, bahadır insan”ı, halk kültüründe “engel”i temsil eder. Alacatlı'nın şiirinde ise kimi zaman söz, kimi zaman şiir, kimi zaman anıdır. İnsanın ruhunda biriktirdiklerini karşılamakla görevlidir.

Alacatlı, *Dağ* şiirinde “Dağı dağ üstüne koy, taşı taş üstüne” dizesinde dilden ödünç alınmış kelimelerle şairin şiiri kurma serüvenini dile getirir. Şairin kelimelerle ulaştığı terkihi ifade eden “dağ”, şiiri vücuda getiren duygu, düşünce ve yaşantıyı temsil eder; “taş” ise şiirin söz tarafını... Ruh hâli derlenip toparlanarak kelime kalıplarına dökülecek, taş taş üstüne konularak bina kurulacak ve şiir olacaktır. Şiirin ortaya çıkış sürecinin hikâyesidir bu. Şair, okuyucuyu yazma eyleminin mutfağına çağırmaktadır.

Aycı'nın deyişiyle “bir dağın bir dağa kaldığı” gibi bir söz bırakma imgesi, Türk şiirinde benzeri olmayan bir inceliktedir; şayet varsa bile bu söyleyişten duyulan tadı değiştirmeyecektir.” (2002).

*kime kalırsa kalsın bizden bir söz kalsın da
bir dağ bir dağa nasıl kalırsa öyle kalsın. (HÜ, s.9)*

6.2. Ayna

“Ayna” imgesi, Alacatlı'nın vazgeçemediği şiir öğelerindendir. 1992'de çıkarmayı düşündüğü şiir kitabına *Ayna Şiirleri* adını koymayı düşünür. Aynı yıl Hilmi Yavuz'un aynı adlı şiir kitabı piyasaya çıkar. Alacatlı, askerlik yaptığı dönemde İstanbul'da TÜYAP kitap fuarında Hilmi Yavuz'a kitap imzalatırken “Üstat, benim kitabımın adını çalmışsınız.” diye takılır (Akalin, 2003, s.173). Yavuz da “Ne yapalım? Başka bir isim bulursunuz artık” dedikten sonra kitabını “Aynadaki şairden şairdeki aynaya” biçiminde imzalar.

Yarım Kırk Aynalar adlı şiirde tılsımlı bir rüzgârın esmesiyle “aynaların ilikleri gösterdiği” (HÜ, s.27) ve güllerin sevdalara düştüğü kaydedilir. Burada ayna, insanın fiziksel

varlığından daha fazlasını gösteren bir imgedir. Aynalara görünenin ötesi de yansır. Aynalar sırlar taşır (HÜ, s.31). Suretini yansıttığı her insanın sırları aynalar tarafından saklanır.

Şairin içine düşen harflerin aynası yoktur. Şiir öznesi sayısız mısra döküp içinin aynasından suya verir (HÜ, s.39)

*Ayna Sahnesi'*nde şiir öznesi uyku ile uyanıklık arasındadır. Ayna düşer ve içinden üç kuş kanatlanır (HÜ, s.40)

Alacatlı'nın şiirinde geceyi çalan ayna imgesi de dikkati çeker. Şiir öznesinin gönlündeki ay da o geceyle birlikte aynalar tarafından çalınmış ve Kafdağı'na götürülmüştür. Ayna, kişinin sadece dış görünüşüne değil, iç dünyasına da hükmetmektedir. Yüzündeki mutluluğu çalmakla yetinmemekte, kalbindeki sevinci de söküp almaktadır.

*aynalar geceyi siz çaldınız
şuramda bir ay vardı
kafdağına kaçtınız (HÜ, s.44)*

Şiir öznesi "aynaların meclisinden uzak" olsa da, onun saçlarına ve çimenlere buğular getirdiğini, gözlerinde dağınık evlerin haritasının saklı olduğunu, ellerine aldığı üşüyen kurtlarla avunduğunu haber veren aynaları "saygıdeğer" bulur (HÜ, s.48).

6.3. Maske

Maske, varlığın başkaları tarafından görünen yüzüdür. Gerçekte olan değil, görülmek istenendir. Özne maske sayesinde kendini saklamayı başarır. Onlara görmek istedikleri bir yüzü sunmuş, mutlu olmalarını sağlamış olur. Çevresindeki insanların tebessümü maskenin başarısıdır. Öte yandan şiir öznesi, kendi yüceltilmiş değerleriyle toplumun 'normal', hatta sıradan değerleri arasında sürekli bir çatışma yaşar (Gündüz, 2006, s.301)

Aycı'nın deyişiyle *Harflerin Ülkesi'*ndeki en başarılı şiir denebilecek *Maske*, varlığımızın her an düşüverecek bir şey olduğunu sezdireni; insan hayatının, görünenden çok daha derin bir varlığın sıradan yüzünden ibaretmiş gibi algılandığını vurgulayan, ancak bunun böyle olmadığını hissettirmeyi amaçlayan; varlık sorununu bir bütün olarak ve onlardan farklı biçimde işlemesiyle, ayrıca sözcük seçimi ve ses yapısıyla özgün bir şiirdir (2002).

*binlerce kuş uçar
içimin
güne bakan yüzünde
görenler yakıştığını söylüyor
bu kanat seslerinin
(...)
binlerce kuş uçar
nakarat
binlerce tebessüm
tehlikeli sulara*

*her tebessüm bilerek
elimden tutmasalar
birden düşecek maskem..." (HÜ, s.46)*

6.4. Aylı bir gece resmi

Alacatlı'nın şiirlerinin pek çoğu sinematografik karakter arz eder. Bu, şairin insan hayatını bir rol olarak algıladığını düşündürür. *Kurtlar Nehri Geçerken* adlı şiir, hem özgün yapısı hem de şairin iç dünyasının ne denli kapalı kutu olduğunu göstermesi açısından önemlidir. "*ya içinden ırmaklar geçer / ya da ırmaksız bir yatak olursun*" ikilemiyle başlayan şiirde; "*kurtların nehri geçtikleri / aylı bir gece resmidir içimiz*" dizeleri, Alacatlı'nın insan muhayyilesini çıldırtacak boyutta çağrışıma açıktır ve iki dizeye sığdırılmış kusursuz bir senaryo havası vermektedir. Şair ise bu filmde kendinden başka kimseye rol vermemektedir (Aycı, 2012). "*Aylı bir gece resmidir içimiz*" (HÜ, s.11), görsel açıdan son derece zengin bir imgedir.

6.5. Türbe

Alacatlı'nın şiirinde türbe, bir yetişkinin dünyasında zaman içinde kaybolan çocukluğu temsil eden bir imgedir. İçindeki çocukluğu öldürenler, ruhunda o çocukluk için bir türbe inşa etmiş olurlar.

*İçimdeki bir yerde kaybolmuş bir çocukluk
Kubbesi tamamlanmış o türbede yatıyor (HÜ, s.78)*

6.6. Kuyu

Kuyu, Alacatlı'nın şiirinde dünyayı temsil eden bir imgedir. İnsan bu kuyuya düşer ve ömür boyu çıkmaya çalışır. Ölüm, bu kuyudan çıkıştır. Âdem'le Havva'nın cennetten dünyaya gönderilişi de bir tür kuyuya düşüştür. Hazreti Yusuf'un, kardeşleri tarafından kuyuya atılışına da gönderme olarak düşünülecek kuyu, insanın çabasıyla çıkması gereken bir ortamdır.

6.7. Yunus balığı gönül

Deniz adlı şiirde Yunus kıssasına telmih (anıştırma) yapan Alacatlı, gönlü, içinde dostu saklayan bir yunus balığına benzetirken özgün bir imge üretir.

*Gönül bir yunus balığı
dostu saklar hanesinde (HÜ, s.38)*

7. Tartışma ve Sonuç

Şair, yazar ve akademisyen Hüseyin Alacatlı ardında şiir, hikâye, deneme, günlük gibi edebî türlerde metinlerle radyo oyunları üzerine bir yüksek lisans ve Servetifünun Dönemi

hikâyesi üzerine bir doktora tezi bıraktı. Bu çalışmalar içinde yalnızca şiirlerinin bir kısmı kitap olarak yayımlandı.

1992-1994 arası Erzurum'da okurla buluşan ve on altı sayı çıkan *Palandöken* dergisi Hüseyin Alacatlı'nın sanat hayatında önemli bir kesit oluşturur. M. Hanefi İspirli'nin yoğun bir mesai harcadığı bu derginin yayın kurulunda yer alan üç isim de art arda vefat eder. İspirli, "Erzurum'da Palandöken diye bir dergi çıkardınız 90'lı yıllarda. Ne gibi zorluklar çektiniz?" sorusuna şöyle cevap verir: "Anadolu'da dergi çıkaran hemen her dostun çektiğine yakın zorluklar çektik tabii. Ama bizim asıl acımız derginin Yayın Kurulu'nda yer alan üç karanfili peş peşe kaybetmemiz olmuştur. Hasan Ali Kasır, Hüseyin Alacatlı ve Nazir Akalın." (www.dunyabizim.com).

Türkiye'nin alacakaranlık yılları olarak değerlendirilen 1990'larda bu insanlar edebiyat merkezli bir duyarlılıkla kader birliği etmişlerdir. Hayata vedaları da söz konusu kader birliğinin bir uzantısı olur.

Alacatlı, ince ve zarif kişiliği kadar, imge yüklü şiiriyle de üzerinde durulması gereken bir imzadır. Tasavvuf kültüründen, divan şiirinden, Cumhuriyet Dönemi'nin öncü isimlerinden etkilenen şair, serbest tarzı benimsemiş olsa da, hece ve aruzu da denemiştir. Aşk, yalnızlık, korku, ölüm, kaçış, çocukluk ve hayat işlediği ana temalar arasındadır.

Harflerin Ülkesi, Hüseyin Alacatlı imzalı bir hediye paketi olarak kapağını açmamızı beklemektedir. Cevat Akkanat'ın vefatından sonra sergilediğimiz vefasızlığı hicvetmek için söylediği, ona borçlu olduğumuzu vurgulayan "Hüseyin Alacaklı" isimlendirmesi, hazin ama gerçek bir tespittir.

Bu çalışma, söz konusu borcu ödemek için değil, bu borcu vurgulamak amacıyla yapılmıştır. Çalışmayı hazırlayanlar, Alacatlı'nın dostu ve okuru olarak "sözümüzü söyledik, artık başımızı yastığa gönül rahatlığı ile koyabiliriz" deme lüksüne sahip değildiler.

Alacatlı'yı belki de şu mısralarıyla yâd etmek gerekir:

*Yükünüzü tuttunuz da giderken bir hoşça kal
demeyi unuttunuz nasıl da şaşkınsınız
kaç mevsim yanacağım benden eser kaldı mı
aşlında bile bile bende bir şey bıraktınız... (HÜ, s.62)*

Kaynakça

- Akalın, N. (2003). Alacatlı, güzel adam, bizi bırakıp nereye?, *Şairin Eldivenleri*, Ankara: Meneviş Yayınları.
- Alacatlı, Hüseyin (2002). *Harflerin ülkesi*, Erzurum: Bakanlar Medya.
- Aycı, Mehmet (2002). Böyle sefer mi olur? *Hece*, Sayı 69, Eylül..
- Canım, Rıdvan, İspirli, M. Hanefi, Düzgün, Dilaver, Akkuş, Metin, Kara, Funda, Şimşek, Tacettin (2003). *Üç karanfil-Üç Güzel Adam: Hasan Ali Kasır, Hüseyin Alacatlı, Nazir Akalın*. Erzurum: Yazarlar Birliği Erzurum Şubesi Yayınları.
- Gündüz, O. (2006). Bir dostun arkasından. *Üç karanfil- Üç güzel adam: Hasan Ali Kasır, Hüseyin Alacatlı, Nazir Akalın*. Erzurum: Yazarlar Birliği Erzurum Şubesi Yayınları.
- <https://harflerinulkesinde.wordpress.com> (Erişim: 13 Ocak 2019)
- Işık, İhsan, (2004). *Türkiye yazarlar ansiklopedisi*, (3 cilt), Ankara: Elvan Yayınları.
- İspirli, M. Hanefi (2002). Hüseyin Alacatlı ya da bir şairin ölümü, *Dergâh*, S. 149. Temmuz.
- Kaya, Vural (24.05.2010). Hüseyin Alacatlı geçti buradan! www.dunyabizim.com, (Erişim: 25.02.2009)
- Kaymaz, Rıfki-Özdemir, Halil İbrahim, (2010). *Kültür, sanat, edebiyat, bilim, siyaset, bürokrasi, iş dünyasında Erzincanlılar ansiklopedisi*, Erzincan: Doğu Yayınları.
- Yazgıç, Suavi Kemal (2006). Harfler ülkesinde bir şair: Hüseyin Alacatlı, *Yasakmeyve Dergisi*, Sayı 22, Eylül-Ekim.

Extended Summary

1. Introduction

One of the most important variables that differs elementary schools, which constitute a very crucial process of basic education, from pre-school education is that the elementary schools form the starting point of academic education. In this sense, especially 1st grade of elementary schools plays an important role in 4-year elementary education. 1st grade elementary school teachers take big responsibility and duty on orienting 1st grade students and preparing them for literacy period. Therefore, 1st grade elementary school teachers must be experienced and capable. Literacy period, one of the most important functions of 1st grade elementary schools, is the starting point of academic education. Literacy has become gradually important and irreplaceable in people's lives. Today, the source of knowledge mostly depends on written culture.

2. Method

In this study, the scanning model was used. The scanning model is a research approach and it is aimed at portraying a past or present situation as it is. It is tried to define the subject of the study such as an event, an individual or an object in their own conditions and as they are. It is not attempted to change or affect them in any sense. What is wanted to be known in the study is present and there among the subjects. The sample of this study consists of 229 1st grade elementary school teachers working in Diyarbakır and its districts in 2017-18 academic year. Perception Scale of Voice-based Sentence Method (PSVSM) prepared by Gün (2006) was used in the study. At first, necessary controls were performed to provide data input correctly in the data analysis process. Then, it was tried to determine whether kurtosis and skewness values of scale items vary between 1.50.

3. Findings, Discussion and Results

The opinions of first grade teachers about voice-based sentence teaching method were analyzed with descriptive statistics. For this purpose, arithmetical means, percentage distributions, standard deviation values and frequency analyze were made. It was found that performance of teachers in the application of voice-based sentence teaching method was not sufficiently clear and they were not aware about their performance. It is because of that teachers evaluate their methodology in terms of undecided level. This finding may be the reason of teachers not being taught on the voice-based sentence teaching method on a proficient scale and their inadequate teaching control practices. It is observed that primary school teachers have a level of undecided option for the scale of the voice-based sentence teaching method. This finding showed that the application of voice-based sentence teaching method could not be managed with an effective application approach.

Teachers from different age groups also have different views on their qualifications. However there is no significant difference between sub-scale student participation and

average scores in terms of scale. Teachers from different age groups reported similar opinions to the participation of students in the first literacy training and general scale. Achieving similar views on student participation shows that the age variable is ineffective in this dimension. It indicates that male teachers have a more negative perception of the items on the scale and evaluated about their participation in the class. In other words, according to male teachers, students are less attending to class and passive in voice-based sentence teaching method. The teaching of reading and writing with voice-based sentence teaching method bores students.

According to the obtained results, teachers have positive views regarding the difficulties of cursive italic script of the positive side of the voice-based sentence method but they also have negative views on the sub-dimension of the participation of students. According to these values, it can be stated that teachers have lower positive perception about the participation of students in this method. It was found that as the experience increase, teachers' views about the sufficiency become gradually negative. It is because of the fact that teachers' experiences are linked to other methods and as vocational experience increase, their views become negative. It was also accepted that those between the ages of 21-30 have just started their occupation so the teachers between these ages have higher self-reliance and belief in their sufficiency but as their experience increase the perception of sufficiency becomes negative.

Araştırma Makalesi: Arslan, M. A. ve Şimşek, T. (2019). Refahiyeli şair Hüseyin Alacatlı'nın şiir dünyası. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 2 (1), 80-106.